

HARİTA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
KÜTÜPHANESİNİ TANIYALIM

Yazan: Kemal TÜZÜN
Kütüphane Yöneticisi

"Bir millette okumağa rağbet umumileşme-
dikçe gaflet ve bu gafletten doğacak fe-
lâket azalamaz."

K. ATATÜRK

"Kitaplar benim sevgili dostlarım hakiki
müşavirlerimdir. Zira riyakârlık etmeden
bana vazifelerimi ihtar ederler."

A. DAUDET

Birkaç hafta önce kütüphane'ler haftasını kutlamış bulunuyoruz.
Güzel bir tesadüf eseri Harita Genel Müdürlüğünün kuruluşunun (2 Mayıs
1975) 80 nci yılınında kutlama hazırlıkları içinde bulunuyoruz.

Kütüphane'ler haftası vesilesiyle Türk Kütüphane'lerinin, kurul-
masında ve modern bir duruma getirilmesinde ön ayak olan değerli Kütüp-
haneci (Kütüphanelerin ağababası) merhum Adnan ÖTÜGEN'i anmak ve ruhunu
şad etmek isterim.

Harita Genel Müdürlüğü, kuruluşundan bugüne kadar her yönden dai-
ma gelişen her türlü ilmi araştırma ve çalışmalar yapan modern bir mües-
sesi olarak tanımlanmaktadır. Bunu memleket çapında yaptığı ve başardığı
işlerle ve meydana getirdiği eserlerle her zaman ispatladığı gibi, yurt
içinde olduğu kadar yurt dışında da başardığı eserlerle takdir edilmek-
tedir.

Teknik ve kültürel bir gelişme ile çalışmalarını sürdüren ve gün
geçtikçe daha ileri adımlar atmakta olan, böyle teknik bir müessesenin
pek tabiidir ki müesseseye yakışır, bilimsel araştırmalarını ve geliştiri-
melerini karşılayacak modern ve zengin bir kütüphane'ye sahip olmasıyla
kaimdir.

İşte Harita Genel Müdürlüğü, bugünkü ileri görüş ve anlayışla mo-
dern bir kütüphane kurmuş ve gün geçtikçe kütüphanesini daha çok zengin-
leştirme yoluna girmiş bulunmaktadır.

Kitap ve Kütüphaneler hakkında pek çok kitap, dergi ve makaleler
okudum ve eleştirdim ilgi ile takip ettim ve etmekteyim. Hakikaten bilim
hayatının esasını teşkil eden birer müessese ve bağlı buldukları kuru-
luşların muhakkak ki kalbini teşkil etmektedir.

Her türlü bilim, araştırma ve çalışmaların başlıca bağlılığı tam
ve mükemmel olarak ilgili bulunduğu müessesenin kendi teknik çalışmala-
rını karşılayabilecek bir kütüphane'ye sahip olmasıyla mümkündür. Hali-
hazırda Genel Müdürlüğün ideal olarak kabul edilen kütüphanemizde, tam
ve eksiksiz olmamakla beraber, ihtiyaca cevap verebilecek kadar kitap
ve dokümanlara sahip bulunmakta ve her geçen gün yeni yeni kitapları

raflarına koymakla okuyucularına ve araştırmacılarına sunma çabası içindedir.

Harita Genel Müdürlüğü; Kütüphanesinin kuruluşuna ve modern bir hale gelme durumuna nasıl ulaştığını, kısa bir tarihçesine göz atarak bu yönde emeği ve yardımları geçmiş değerli kitap severleri de dolayısıyla da anmış oluruz.

KÜTÜPHANE'NİN TARİHÇESİ :

Harita Genel Müdürlüğünün kurucusu merhum Korgeneral Mehmet ŞEVKİ (1909-1926) zamanından 1950-1951 yıllarına kadar kitaplar bugünkü gibi bir kitaplıkta toplanmış değildi, esasen o zamanın olanakları da böyle bir (Kütüphane) müessesenin kurulmasına elverişli bir bina, veya yer müsait değildi. Kitaplar; Genel Müdür ve Yardımcılarının odalarında emir subaylarının odalarında ve diğer ünitelerinin dolaplarında ve arşivlerinde muhafaza edilirdi, bir kısmında depolarda saklanırdı.

Her yıl büyüyen iş hacmi ve personel artması karşısında yeni binalar ilâvesi, aynı zamanda kitaplarında çoğalması karşısında okuyucuların devamlı ilgisi karşısında kitapları bir kitaplıkta toplama ve herkesin yararlanmasına sunulur bir hale getirilme mecburiyeti ortaya çıktı.

1950 Yılında Genel Müdürlüğe atanan ve Harita Genel Müdürü olarak 1960 yılına kadar her yönden Genel Müdürlüğe büyük hizmetlerde bulunan, halen emekli Sayın Korgeneral İhsan Şeref DURA (1955-1956) yıllarında şimdiki Yazı ve Teksir Bürosu olarak kullanılan odada ufak çapta bir kütüphane kurulmasını ve bütün kitapların burada toplanmasına emir vererek ilk Harita Genel Müdürlüğü Kütüphanesi kurulmuş oldu. O zamanın olanağı nisbetinde elde mevcut dolap ve raflarla o zamanki sistem üzerine kitaplar tasnif edilerek Albay (şimdi emekli General Sayın Kadri TAN) yönetimine verildi ve bu şekilde kütüphanenin kurulmasına ilk adım atılmış oldu.

Yıllar geçtikçe her türlü gelişmeler kendisini hissettirmeye başladı, bu ilk kurulan kütüphanede ihtiyaca kâfi gelmemeye başladı. Her teknik müessese gibi Harita Genel Müdürlüğü'nde her bakımdan ilerleme, gelişme yolunda ileri adımlar atmamakla memleketin gerek ekonomik, gerek sosyal ve kültürel yönlerden ihtiyacı bulunan her cins harita, plânların bir an evvel yapılması ön plâna alınmış ve programlanmıştı.

Bir müessesenin idamesi ve inkişafı ancak o müessesenin personeli yetiştiren yine o müessesenin bünyesine uygun modern bir okula sahip olması şart olduğuna göre, Genel Müdürlük kendi bünyesinde bir okul binası yaptırarak bu binada gerek öğrencilerin ve gerekse diğer personelin ihtiyacını karşılayabilecek bugünkü kütüphane anlayışına uygun modern bir kütüphane kuruldu.

1968 yılına kadar geçen süre içerisinde Genel Müdürlük görevinde bulunan Sayın Genel Müdürlerimiz kitap ve kütüphane üzerinde titizlikle durdular ve meşgul oldular. Fakat bu kuruluş (1968-1969) yıllarında Harita Genel Müdürlüğü yapan ve halen emekli Orgeneral Sayın Kemalettin EKEN'in büyük etkisi ve büyük ilgisi ile meydana gelmiş oldu.

Kütüphanede; modern bir kütüphanede bulunması lâzım gelen her türlü araç ve gereçler mevcut olup, aynı zamanda dünya milletlerinin de kabul ettiği (Melvil DEWEY)'in hazırladığı EOS (Evrensel Onlu Sistem)'e

göre tasnif edilmiş olup bu şekilde Genel Müdürlük kendi bünyesine uygun bir kütüphaneye sahip olmuştur.

Bugün (Dewey Decimal Classification) yani onlu sistem üzerine bütün Türkiye'de mevcut kütüphaneler kurulmuş ve kurulmaktadır.

1969 Yılında Genel Müdürlüğe atanan ve kütüphanenin gelişmesine yakın ilgi gösteren halen M.S.B.lığı müsteşarı Orgeneral Sayın Şükrü OLCAY (1969-1971) ve daha sonra (1971-1972) yıllarında Genel Müdürlük görevinde bulunan emekli Korgeneral Sayın Zeki ERBAY (Kütüphanemize bir hayli kitap bağışta bulunmuştur. Kendilerine Kütüphanemizin zenginleşmesine yardımlarından dolayı Genel Müdürlük adına teşekkür borçluyuz.)

1972-1974 yıllarında Harita Genel Müdürlüğü yapan ve halen emekli Korgeneral Fahir ATABEK; kütüphane ve kitaplar üzerinde hassasiyetle durmuşlar yakinen takip etmişlerdir.

Harita Genel Müdürlüğü Kütüphanesinin kuruluş ve bugüne kadar olan gelişmesinin kısa tarihçesini bu suretle özetlemiş olduk.

Halen görevde bulunan Harita Genel Müdür Korgeneral Sayın Mahmut ÜLKER, büyük bir duygu ve heyecanla kütüphane ve kitaplarla çok yakından ilgilenmekte sık, sık kütüphaneye gelerek kitapların devamlı surette gelip gelmediklerini takip etmekte ve en son çıkan teknik yayınlardan kütüphaneye alınmasında ilgililere gerekli direktifleri vermektedirler.

Harita Genel Müdürlüğü Kütüphanesinin diğer bir özelliği de, ihtisas kütüphanesi yoluna doğru gitmesidir. Zira hergün gelişen teknik müessesenin ancak, teknik elemanların yoluyla yürütülebileceği ve bunun da, kütüphanede bulunması gereken ve en son çıkan teknik yayınların eleştirilmesiyle mümkündür.

Bünyesinde tesis edilmiş bulunan Harita Yüksek Teknik Okulunun yetiştirdiği öğrencilerinin değerli öğretmenleri; öğrencilerinin daha iyi daha güzel yetiştirilmesi için devamlı olarak kütüphanede araştırmalarını yol göstermekte ve öğrencilerde kendilerini ilgilendiren yerli ve yabancı teknik kitap ve dergileri aramakta ve faydalanmaktadırlar.

Kütüphaneler daima gelişme gösteren birer müesseselerdir bu nedenle devamlı surette gerek yurtiçi, gerek yurt dışı yayınları takip etmek ve kendi kütüphanesine temin etmek çabasında olmaları zorunluluğundadırlar.

Genel Müdürlük kendi bütçesi olanakları dahilinde kitap ve periyodik olarak çıkan ve bünyesine uygun teknik dergileri satın almaktadır.

Kitaplar daima bilgiyi ve kültürü artırdığı gibi, kültürü ve bilgiyi içersinde toplayan ve gelecek nesillere bu bilgileri aktaran araçların en önemlisi ve hatta en başta gelenidir. Dolayısıyla bu güzel araçları temin etmek ferden, herkesin imkânı yoktur. Çünkü; çok kimsenin arzu ettiği halde maddî gücü buna kâfi gelmemekte ve hatta mümkün olmamaktadır.

Gün geçmiyor ki radyolarda ve televizyonlarda kitap ve kütüphanelerin kıymet ehemmiyeti hakkında konuşulmasın ve tartışılmasın hepimiz bunu görmekte, dinlemekte ve ilgi ile izlemekteyiz. Kentlerden köylere kadar her yerde bir kitaplık veya kütüphane kurulmakta ve halkın istifadesine sunulmaktadır. Örneğin: Daha geçen gün kirazı ile meşhur olan (Yarımca) da Belediye Başkanının gayretiyle bir site kurulmakta olduğunu ve bu site de modern bir kütüphane kurulması için plânda yer ayırmış ol-

duğunu televizyon'da izlemiş bulunmaktayız.

Demek oluyor ki kütüphaneler gelişen ve büyüyen birer organizma durumundadırlar bağlı buldukları müesseseye paralel olarak daima gelişme ve oluşma göstermektedirler. Kütüphanelerin gelişmeleri bir tesadüfe veya olurluna bırakılmadan birçok yollardan bu gelişmeyi sağlama yoluna gidilmektedir. Bu yollar şöyle sıralanmaktadır:

1. Satınalma yoluyla,
2. Bağış yoluyla
3. Resmi yayınlar yoluyla
4. Mübadele yoluyla,

1. SATINALMA :

Müessese kendi maddi olanakları dahilinde ve ihtiyacına göre gerekli kitapları satın alma yoluna gider. Genel Müdürlükte bu hususta azami titizliği göstererek kütüphanesini en yeni ve en son yayınlanan bilgilerle donatma yolundadır.

2. BAĞIŞ YOLUYLA:

Bağış yoluyla kitap temin etmek güç olmakla beraber birçok kitap, dergi ve mecmualar bu yoldan kütüphaneye girmiş ve girmektedir. Bağışta bulunan ve kütüphane ile ilgilenen sayın kitap severleri saygı ile anar ve bağışların devamını dileriz. Ancak kütüphanelere bağışta bulunacak kitapların ve diğer dokümanların cinsi müessesenin bünyesine uygun, daha çok teknik bilgileri kapsayan kitap ve dergiler tercih edilir. Aksi halde kütüphaneyi işgal etmekten başka bir işe yaramazlar.

Kütüphanemiz hakikaten çok değerli kitaplara sahip bulunmaktadır diyebilirim ki yüzde doksan oranında Türkçe ve yabancı dillerde teknik kitapları kapsamaktadır.

Kütüphaneye çeşitli vesilelerle ziyarete gelen yerli ve yabancı kitap severler Kütüphanemizi takdirle izlemektedirler.

3. RESMİ YAYINLAR YOLUYLA :

Bu yolla gelen kitaplar ancak resmi müesseselerin yayınlamış olduğu kitap ve dergilerin sayıları çok olmamakla beraber bu yoldan da az da olsa kitap ve dergiler gelmektedir. Bunun nedenini Genel Müdürlük Kütüphanesinin mevcudiyetini bilmedikleri veya tanıma fırsatını bulamadıklarından, resmi yayınlardan fazlasıyla istifade edilememektedir. Ümit edilecek ki bu yazımızın okuma fırsatını bulacak değerli müesseselerimizin yayınladıkları kitap ve dergilerden, kütüphanemize göndermelerini içten dileğimizeyiz.

4. MÜBADELE YOLUYLA :

Bu şekilde de kitap ve bilhassa dergi ve mecmualar alınmakta ve yollanmaktadır Genel Müdürlükçe yayınlanan dergi ve özel sayılardan iç ve dış abonelere gönderilmekte ve alınmaktadır. Gün geçtikçe bu istek devamlı surette artmaktadır ve dergilerimize yakın ilgi duyulmakta ve aranmaktadır.

KÜTÜPHANE YÖNERGESİ :

Kütüphanemizin diğer kütüphanelerde olduğu gibi bir kütüphane yönergemiz vardır. Bu yönergeden bazı mühim kısımlarını okuyucu ve kütüphaneci yönünden açıklamayı ve bu yazıya eklenmesini faydalı gördüm.

Bu yönerge bütün ünitelere dağıtılmış bulunmaktadır.

1. Kütüphaneden okuyucularımız 15 gün süreyle üç kitabı geçmemek üzere kitap alabilirler bu kitaplardan hepsini veya birisini iade etmeden yeni bir kitap alamazlar.

2. Kitaplar okuyucular tarafından titizlikle kullanılmalı yırtılmamasına dikkat etmeli, mühim gördükleri kısımların satır altlarını çizmemelidirler aksi halde kitaplar çabuk tahrip olur ve kullanılmaz hale gelir.

3. Aldıkları kitapları iade etmeyen veya kaybeden veya hasar olmasına sebebiyet veren okuyucular hakkında yönergenin emrettiği (61) nci maddesi uyarınca muamele görürler.

4. Sözlükler, ansiklopediler, atlaslar ve nadir eserler kütüphane dışına verilmez ancak kütüphanede istifade edilirler.

5. İzin hava değişimi, dinlenme, başka göreve atanma, arazi görevine çıkarken, terhis veya emekli gibi hallerde kitaplar kütüphaneye iade edilir.

SONUÇ :

Kütüphaneler daima büyüyen, gelişen en değerli müesseselerdir. Şekil gayesi ve çeşidi ne olursa olsun her türlü kütüphane kendi imkânları ve gayretiyle koleksiyonlarını çoğaltmak mecburiyetinde ve en başta gelen görevlerinden biri olmalıdır.

Harita Genel Müdürlüğü Kütüphanesi bu yola girmiş ve gün geçtikçe kitap sayısını artırmakta ve kütüphaneyi daha zengin, okuyucularının her aradığını bulma olanağını sağlamak için elinden gelen bütün fedakârlığı Genel Müdürlük esirgememektedir.

Kütüphane her zaman için okuyucu ve araştırmacılarının emrinde olmakla şeref duyar.

Bilene Kütüphane her zaman bir hazinedir.